

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος- Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: “Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή -Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης”.

“Σχεδιασμός προγράμματος καλλιέργειας ορθογραφικών στρατηγικών για μαθητές α-γ δημοτικού με δυσλεξία „

“Designing of a plan for cultivating spelling strategies for elementary school students, first to third grade, with a dyslexia diagnosis”

του Ζλατανίδη Νικόλαου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Γαβριηλίδου Ζωή

Τριμελής επιτροπή:

Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ. -Δ.Π.Θ.

Μαρία Μητσιάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ.-Δ.Π.Θ.

Δρ. Ιφιγένεια Δόση, Διδάσκουσα βάσει του ΠΔ 407/80 Τ.Ε.Φ.-Δ.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή διαπραγματεύεται το σχεδιασμό ενός προγράμματος καλλιέργειας ορθογραφικών στρατηγικών και δεξιοτήτων σε μαθητές με δυσλεξία των τριών πρώτων τάξεων του δημοτικού. Βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα που είχε σκοπό αρχικά να ορίσει το τι είναι ορθογραφία, τι είναι δυσλεξία και πώς επηρεάζει τους μαθητές καθώς επίσης και το πώς μπορεί κανείς να αναπτύξει ορθογραφικές στρατηγικές ιδιαίτερα όταν αντιμετωπίζει μαθησιακές δυσκολίες.

Αρχικά λοιπόν δίνεται ο ορισμός της ορθογραφίας, ως ένα σύστημα κωδικοποίησης του προφορικού λόγου σε γραπτό λόγο βασισμένο σε ένα σύστημα κανόνων που επηρεάζουν τον τρόπο γραφής των λέξεων και καθιστούν σαφές το μήνυμα που προσπαθεί να μεταφέρει ο συγγραφέας. Στη συνέχεια, ορίζονται τα διάφορα είδη ορθογραφίας που έχουν βρεθεί στη βιβλιογραφία καθώς και τα χαρακτηριστικά εκείνα που δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν τα συστήματα γραφής μιας γλώσσας και κατ' επέκταση την κωδικοποίηση του προφορικού λόγου στο γραπτό λόγο και αντιστρόφως.

Στη συνέχεια η εργασία προχωρά στα στάδια ανάπτυξης της ορθογραφίας στα παιδιά έτσι όπως έχει δοθεί στη διεθνή βιβλιογραφία, αλλά και στις μεθόδους με τις οποίες είναι δυνατή η ανάπτυξη ορθογραφικών στρατηγικών και η βελτίωση της ορθογραφίας στους μαθητές.

Ακολουθεί έπειτα η ιστορία της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και κατά συνέπεια της ορθογραφίας στην Ελλάδα, η οποία επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από ιστορικά και πολιτικά γεγονότα.

Η εργασία στη συνέχεια καταπιάνεται με τη δυσλεξία. Αρχικά δίνεται ο ορισμός της δυσλεξίας και στη συνέχεια γίνεται ανάλυση κάθε κομματιού αυτού του ορισμού ώστε να γίνει σαφές και κατανοητό το τι ονομάζουμε δυσλεξία, από τι προκαλείται και ποια τα χαρακτηριστικά της. Έπειτα δίνονται αναλυτικότερα οι διάφοροι τύποι δυσλεξίας ανάλογα με τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν τα άτομα με δυσλεξία καθώς επίσης και τα χαρακτηριστικά και οι δυσκολίες που παρουσιάζουν τα άτομα με δυσλεξία σε διάφορους τομείς πέρα από τα πλαίσια ενός μαθησιακού περιβάλλοντος.

Στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας δίνεται μια σειρά δραστηριοτήτων που σκοπό έχουν την ανάπτυξη της ορθογραφίας σε άτομα με δυσλεξία. Σε κάθε δραστηριότητα δίνονται ο χώρος και ο χρόνος που προτίνονται για την πραγματοποίησή τους, η τάξη του Δημοτικού στην οποία απευθύνονται, οι απαραίτητοι πόροι και προϋποθέσεις για την επιτυχία της, καθώς και ο τρόπος αξιολόγησης της δραστηριότητας. Επιπλέον, προτείνονται ενδεικτικά και κάποιες εναλλακτικές παραλλαγές της δραστηριότητας σε περίπτωση έλλειψης πόρων ή σαν μέθοδοι που μπορεί να ταιριάζουν καλύτερα στο τρόπο διδασκαλίας που αξιοποιεί ο κάθε εκπαιδευτικός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bruck, M. (1992). Persistence of dyslexics' phonological awareness deficits. *Developmental Psychology*, 28(5), 874–886. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.874>

Gerber M. (1984) *Orthographic Problem-Solving Ability of Learning Disabled and Normally Achieving Students*, *Learning Disability Quarterly*, Vol. 7, No. 2 (Spring, 1984), pp. 157-164 ,Sage Publications, Inc.

Heward (2009) Δαβάζογλου α, Κόκκινος Κ. (2011) Παιδια με ειδικές ανάγκες Μια εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση γ' έκδοση, Τόπος, Αθήνα.

Τομπαΐδης Δ. (1998) Ορθογραφική πειθαρχία, ΤΟ ΒΗΜΑ αναρτημένο άρθρο στην ιστοσελίδα <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/orthografiki-peitharxia/>

Lyon G.R., Shaywitz S.E., Shaywitz B.A. (2003) *Defining Dyslexia, Comorbidity, Teachers' Knowledge of Language and Reading A Definition of Dyslexia*, Yale University School of Medicine ,New Haven, Connecticut, The International Dyslexia Association

Seifart F. (2006) Orthography development in Gippert J, Himmelmann N. P. And Mosel U.(Eds) *Essentials of Language Documentation* pp 275-299, published by De Gruyter Mouton

Αϊβαλιώτης Π. (2019), Η Οδύσσεια της ορθογραφίας στην Νεοελληνική Γλώσσα , ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ , Φλώρινα

Αρχοντή Μ. (2010) Σχεδίαση Και Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Λογισμικού Για Τη Διάγνωση Και Αντιμετώπιση Μαθησιακών Δυσκολιών – Εφαρμογή Και Αξιολόγηση Σε Παιδιά Δημοτικού (Design And Development Of Educational Software For Diagnosing And Treating Learning Disabilities – Implementation And Evaluation In Primary School Children),Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.

Αυδή Π.Α., Βασιλειάδου Ε. (2018) Τραυλισμός Και Δυσλεξία, Τ.Ε.Ι Ηπείρου Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας Τμήμα Λογοθεραπειας , Ιωάννινα

Ζαχάκου Ζ. (2016) Φωνολογική επίγνωση και δυσλεξία: ορισμοί, συσχέτιση, παρέμβαση. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, σ. 307-320. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Θεοδωρόπουλος Π. (2014) Εκπαιδευτικά Λογισμικά για Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και Α.με.Α από την ιστοσελίδα <http://www.p-theodoropoulos.gr/paidagogika.htm>

Θεοδώρου Μ. (2010) , Η διδασκαλία της ορθογραφίας στο Δημοτικό Σχολείο , ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ , Ρόδος

Κανταρέλη Π., Κοντογεωργίου Ε. (2017) Μουσικοθεραπεία στη Δυσαναγνωσία και Δυσλεξία, Τ.Ε.Ι Ηπείρου Τμήμα Λογοθεραπείας, Ιωάννινα.

Κατσινού Π. (2017) Στρατηγικές ορθογραφημένης γραφής,ορθογραφικά λάθη και κειμενική

- οργάνωση: Μια συγκριτική διερεύνηση σε μαθητές τυπικής ανάπτυξης και μαθητές με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Θεσσαλονίκη.
- Καραφύλλης Α.Τ. (2013) Νεοελληνική εκπαίδευση: Δυο Αιώνες Μεταρρυθμιστικών Προσπαθειών 2η Αναθεωρημένη έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική
- Κέκκερης Γ. (2010) Ειδικά Κεφάλαια ΤΠΕ στις Επιστήμες της Αγωγής -Παιδαγωγικές Εφαρμογές των ΤΠΕ, Αθήνα , Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μπελεγρή Ε. (2017) Δι-/πολυγλωσσία και δυσλεξία: Σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη
- Μπαμπινιώτης (2019) Η σημασία της ιστορικής ορθογραφίας στην ιστοσελίδα <https://www.babiniotis.gr/dimosieumata/glossika-themata/337-i-simasia-tis-istorikis-orthografias>
- Μπομπόνη (2017) Μαθησιακές Δυσκολίες Και Δυσλεξία , ΤΕΙ Καλαμάτας Σχολή Επαγγελματιών Υγείας Και Πρόνοιας Τμήμα Λογοθεραπείας , Καλαμάτα
- Ρογδάκη Μ., (2019), Διδακτικό Πρόγραμμα για την ενίσχυση των δεξιοτήτων της ορθογραφίας σε σχέση με τη φωνολογική και μορφολογική επίγνωση, σε μαθητές Β' Δημοτικού, που φοιτούν σε Τμήματα Ένταξης, με υψηλή επικινδυνότητα για Διάγνωση Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών, Εθνικό Και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Παντελιάδου Σ. (2000). Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
- Παπαναστασιου Γ. (2017) ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Πανεπιστημιακές παραδόσεις για το μάθημα ΓΛΩ 303 "Ελληνική Γλώσσα ΙΙΙ: Νέα ελληνική") , Θεσσαλονίκη (αρχείο αναρτημένο στην ιστοσελίδα <https://www.lit.auth.gr/>)
- Πολυδούρη Ε. (2015) Μαθησιακές Δυσκολίες: Ελληνικές Και Διεθνείς Προτάσεις Αξιοποίησης Των Τεχνολογιών Της Πληροφορίας Και Της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) /Difficoltà Di Apprendimento: Greco E Internazionale Proposte Per Sfruttare Le Tecnologie Dell'informazione E Della Comunicazione (TIC)/ Learning Disabilities: Greek And International Proposals In Using Technologies Of Information And Communication (TIC) , Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών Και Πολιτισμικών Σπουδών Τμήμα Φιλολογίας Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας Και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών
- Παππά Χ. (2010) Δυσλεξία. Θεωρητική, Διαγνωστική και Θεραπευτική προσέγγιση, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου Σχολή Επαγγελματιών Υγείας Και Πρόνοιας Τμήμα Λογοθεραπευτές , Ιωάννινα
- Σαραφιάνου Α. (2013), Στρατηγικές εκμάθησης της ξένης γλώσσας: η άμεση και ενσωματωμένη διδασκαλία στο πλαίσιο εφαρμογής ενός παρεμβατικού προγράμματος καλλιέργειας στρατηγικής εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας σε μαθητές Δευτέρας τάξης Λυκείου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Κομοτηνή
- Σουβερμεζλή Σ. (2019) Διερεύνηση των παραγόντων "Μαθηματικό Άγχος", "Μαθηματική Αυτό-Αποτελεσματικότητα" και "στρατηγικές μάθησης" σε μαθητές Ε' και ΣΤ' τάξης με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Θεσσαλονίκη.

Τζιβινίκου, Σ., 2015. *Μαθησιακές δυσκολίες - διδακτικές παρεμβάσεις*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5332>

Τζωρτζάτου Κ. (2012), *Ορθογραφικά λάθη ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών Δημοτικού*, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ, Πάτρα

Υψηλάντης Γ., Μούτη Α. (2015), *Ατομικές διαφορές στην απόκτηση/εκμάθηση δεύτερης ξένης γλώσσας: στυλ και στρατηγικές μάθησης*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Χατζησαββίδης Σ. Και Χατζησαββίδου Α. (2012) *Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας Α', Β' και Γ' Γυμνασίου*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα